

PEC 1: Conceptes econòmics bàsics

A) Llegeix dels apunts : “Manual per ser un bon ministre d'economia”:

- Tema 1: Conceptes econòmics bàsics.
- Tema 2: Especialització, intercanvi i diner.

B) Treballa els casos 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 associats als Temes 1 i 2.

C) Llegeix del document “Lectures d'economia. PEC1” els articles:

- SEPE vs. EPA (art.1).
- Hay vida más allá de la jornada completa (art. 2).
- Por qué crece la población Activa (Carmen Alcaide) (art.3).
- La importancia de los ERTES como instrumento amortiguador de la crisis (art.4).
- Todo lo que siempre quiso saber sobre el IPC y nunca se atrevió a preguntar (art.5).
- ¿Cuál es la inflación ideal? (art.6).
- El dólar en Argentina: 6 tipos de cambio para detener la sangría. (art.9)
- ¿Nos engañan los políticos cuando nos dan datos sobre la inflación? (art.10).
- Un ejemplo de inflación de oferta: La inflación se disparó hasta el 6,5%, en diciembre 2021 (art.12)
- La inflación en la zona Euro supera por primera vez el 9% (art.13)
- La locura de las criptomonedas (art.14)
- El Salvador se convierte en el primer país del mundo en adoptar el *bitcoin* como moneda legal (art.15)
- ¿Algo a cambio de nada? La renta básica universal (art.16).

PROVA D'ESTUDI CONTINUAT 1 (PEC1)

A UN PAM DE LA TEMPESTA PERFECTE

El terme “tempesta perfecta” s'utilitza per descriure una confluència fortuïta d'esdeveniments que resulta en un nou fenomen, sorprenent i, sovint, catastròfic. Considerat per si mateix, cadascun dels esdeveniments no és gaire notable, però quan es combinen els esdeveniments, els resultats poden ser formidables. El terme es fa servir tant literalment, per referir-se a esdeveniments en curs, com hipotèticament, per parlar sobre possibles escenaris de desastre.

La història que us vull explicar va començar, probablement, l'any 2018, quan el president d'Estats Units, Donald Trump, va iniciar una guerra comercial contra Xina augmentant els aranzels a la importació de bens xinesos, a la que Xina va respondre augmentant els aranzels a la importació de productes nord-americans. Com a conseqüència d'aquesta guerra comercial, van augmentat els preus de molts productes.

Tot seguit, a finals de l'any 2019 va esclatar la pandèmia del Covid-19; i aquesta es va expandir, al llarg del 2020, per tot el món, i ens va portar, degut a un confinament massiu de la població, a una paràlisi i a una caiguda en la producció de bens i serveis (PIB) impensable. El PIB espanyol va caure un 11%; a Europa, un 6,4%; i a EE.UU. un 9,5%.

Quan semblava que la pandèmia estava controlada i es va reprendre l'activitat econòmica van sorgir tota una sèrie d'inconvenients inesperats. Entre d'altres, es van disparar els preus de la majoria de les matèries primes: els preus del coure, del níquel, del gas, del acer i del petroli, van assolir màxims històrics; a més, el cost del transport marítim de containers va arribar a multiplicar-se per 7. Les interrupcions en la cadena d'abastiment provocades per la pandèmia de COVID-19 i altres factors van afectar la disponibilitat de productes, cosa que va portar a un augment dels preus.

Els nostres maldecaps estaven lluny de ser resolts: la guerra entre Ucraïna i Rússia (març, 2021), que enfrontà a Rússia amb els països de l'OTAN (Organització del Tractat del Atlàntic Nord) ens va endinsar de nou en una incertesa econòmica de grans dimensions. Tant Europa com EE.UU, com d'altres aliats, van activar tota una sèrie de sancions a gran escala contra Rússia. Entre aquestes sancions, cal destacar:

- es va tancar l'accés als mercats financers europeus i de EE.UU. per les empreses i entitats financeres russes,
- es va prohibir als bancs russos a operar en dòlars o amb euros,
- i es va reduir, dràsticament, la importació europea de petroli i gas russos (Rússia subministrava el 26% del petroli i el 40% del gas que consumia Europa). I es varen començar a buscar, i signar, acords amb proveïdors alternatius.

De forma errònia, o no, la Unió Europea va considerar que tenia una forta capacitat per perjudicar a l'economia Russa, doncs el 38% de les exportacions russes tenien com a destí Europa, mentre que només el 4% de les exportacions europees tenien com a destí territori rus. I així, pressionar al Rússia pel fi de la guerra.

El que és evident és que aquesta guerra entre Rússia i Ucraïna va provocar una sèrie de xocs en el mercat de matèries primes que van generar més restriccions de subministrament i augment dels preus.

A tot això, hem de sumar que, segons els experts -A.Turiel, N. Roubini, etc-, el col·lapse en les fonts d'energies fòssils -petroli, gas, carbó, urani,...- que suposen el 89% de l'energia que produïm- està succeint entre els anys 2020-2025. Degut a la seva escassetat (recursos limitats), ja no serem capaços de produir-ne més.

Tot això, semblava portar-nos a una situació complicada pels propers anys.

Entre les conseqüències econòmiques de tots aquests fenòmens cal afegir que la producció de molts bens de consum s'ha vist alentida per manca de components electrònics, i els costos de moltes matèries primes i processos de producció s'han disparat.

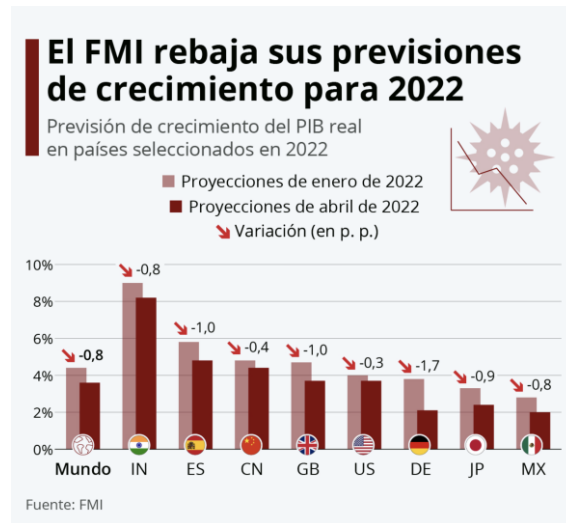
L'any 2022 la inflació, a molts països del món va arribar a nivells d'alt risc, pròxims al 10% (inclús, bastants, ho van superar, de forma generosa).

Les causes de tot això, van ser, clarament, múltiples i complexes; entre elles despenen:

- El coll d'ampolla en el transport marítim,
- La dependència d'Europa de les matèries primes que posseeix Ucraïna i, sobretot, Rússia,
- El col·lapse de les energies no renovables,
- L'especulació dels mercats financers,
- La dependència dels semiconductors produïts a Taiwan,
- La miopia dels nostres polítics,

- etc.

Lamentablement, en els dos darrers anys, les expectatives de creixement dels diferents països varen experimentar correccions, a la baixa, massa sovint.

En definitiva, les previsions econòmiques per l'any 2023 eren bastant pessimistes. A Europa, països com Alemanya -la locomotora europea-, Regne Unit i Suècia, entre d'altres, semblava que entrarien en recessió (caiguda del PIB durant, com a mínim, 6 mesos). S'esperava que l'economia espanyola creixeria només un 1%.

Mesures per controlar la situació

A la segona meitat de l'any 2022, i per fer front a la inflació provocada pel trident Covid/conflicte Ucraïna/conflicte Taiwan, els Bancs Centrals, tant de USA com d'Europa, van activar una pujada progressiva dels tipus d'interès. (USA: 4,75% anual, Unió Europea: 3% anual; al febrer del 2023).

Arribats a aquest punt, cal recordar que els tipus d'interès són una de les eines més importants, utilitzades pels bancs centrals, per dur a terme la seva política monetària. Una pujada dels tipus d'interès serveix per frenar la inflació (si és de demanda) i protegir la divisa.

Respecte a la progressiva pujada de tipus de interès s'hauria de puntualitzar el per què ho fan els diferents blocs de països:

. En el cas d'USA, la inflació que pateix és, bàsicament, de demanda. En conseqüència, es pugen els tipus d'interès per tal de controlar la demanda.

. El cas d'Europa és diferent; Europa està patint, bàsicament, una inflació d'oferta, de costos. Le pujades de tipus de interès, en principi, son polítiques estèrils per controlar una inflació de costos. A les hores, per què Europa està pujant els tipus d'interès? Doncs per protegir la seva divisa; per fer que l'euro sigui atractiu i tingui un valor estable respecte al dòlar; doncs si el valor del dòlar es disparés respecte al euro, el cost de les importacions de gas i petroli (a pagar en dòlars) es dispararia i augmentaria la inflació de costos.

Paral·lelament, en el cas espanyol, el govern, per fer front a aquesta crisi, per l'any 2023, ha activat tota una sèrie de mesures, entre les que son de remarcar:

- l'eliminació del IVA pels aliments de *primera necessitat* (veure tema 3 dels apunts).
- la limitació a un 2% en la pujada dels lloguers,
- limitacions als preus d'electricitat i el gas, i prorrogar fins el mes de juny del 2023 la rebaixa del IVA al del 10% al 5% en la factura de la llum, i del 21% al 5% en la factura del gas.
- la pujada de les pensions contributives en un 8,5%, i del ingrés mínim vital en un 15%
- i la gratuïtat en el transport de rodalies i mitja distància.

Canvi d'expectatives en el darrer mes

I com per art de màgia, Inesperadament, a finals del 2022 i principis del 2023 les previsions sobre el nostre futur econòmic van fer un gir de 180°; i van començar a millorar de manera significativa:

- les dades sobre el creixement econòmic superaven les expectatives marcades;
- les taxes d'inflació començaven a reduir-se;
- l'existència d'amplis programes de subsidis (benzines, electricitat, etc) —el 70% dels quals es distribueix a la UE de manera no focalitzada als més necessitats, va permetre que la demanda no s'enfonsés;
- els mercats laborals es mantenen forts; si bé algunes grans empreses tecnològiques varen iniciar un procés d'acomiadaments massius (però aquesta és un altre història)
- i, a finals de desembre del 2022, la reobertura de l'economia Xina -amb la fi de la política de covid zero- prometia un nou impuls a l'economia global.

Segons el banc d'inversió "Goldman Sachs", el determinant en aquest canvi han estat el bon comportament dels preus de l'energia i la fi de la política de covid-zero a la Xina,

Sembla que l'economia global s'allunya de la caiguda abrupta a què es dirigia, segons el consens majoritari entre experts fins fa poc, però afronta un camí pedregós, ple de problemes insidiosos, potencialment persistents. Possiblement, aquesta és la síntesi de l'enorme pluralitat de punts de vista qualificats manifestats en aquesta edició del Fòrum Econòmic Mundial de Davos (gener 2023).

La gran baixada del preu del gas i l'estabilització del preu del petroli és una de les grans bones notícies: El preu del gas ha baixat els últims mesos degut, en bona mesura, a dues raons:

- a) l'afortunada circumstància d'un clima molt suau a Europa. Quan va començar l'últim quart de l'any, pocs dubtaven que la Unió Europea patiria una recessió aquest hivern. La invasió d'Ucraïna per Rússia havia disparat els preus de l'energia i, per tant, també la inflació. Els pronòstics marcaven, com a mínim, dos trimestres consecutius de contracció: una recessió tècnica. A més a més, es temia que les baixes temperatures obliguessin a posar a funcionar les calefaccions al màxim i que, en consonància, les reserves d'aquesta matèria primera baixessin ràpid. Es podia pensar, fins i tot, en el temut fantasma del racionament. Tot això s'havia tingut en compte a l'hora d'elaborar les previsions i el resultat no era bo. No obstant, a mesura que passaven els dies, el preu del gas baixava. De fet, els tancs d'emmagatzematge d'aquest combustible són gairebé plens, al 81% de la seva capacitat al conjunt de la UE. Els nivells

d'ompliment dels dipòsits es mantenen per sobre del previst, cosa que ha provocat una notable caiguda del preu del gas natural. Això ajuda a fer que la producció per a la indústria funcioni millor, però també disminueix les pressions inflacionistes de moment.

- b) Al 2022, per primera vegada en 4 dècades, ha disminuït -degut a la política de covid-zero- la demanda de combustibles fòssils per part de Xina. Xina és el primer importador de petroli i de GNL (gas natural liquat) del món.

Si bé continua havent-hi una inquietud estesa per la persistència de factors problemàtics:

- La **inflació**, encara que en contracció, continua sent **elevada** i colpeja amb especial cruïra les classes desafavorides, provocant una erosió del poder adquisitiu que dol i amenaça d'accentuar una desigualtat que desestabilitza la política mundial.
- Tot apunta que les **pujades de tipus d'interès** dels principals bancs centrals seguiran i, per tant els efectes de refredament de l'economia i la desestabilització dels deutes sobirans de països en vies de desenvolupament.
- La pandèmia ha ampliat les bretxes del món; **explosió de la desigualtat**. Hi ha un problema de cost de la vida, un problema de gana i un problema de deute que redueix la capacitat de països de renda baixa o mitjana per invertir en els seus ciutadans. Un informe publicat per Oxfam Internacional en vigílies del fòrum de Davos sosté que l'1% més ric del món ha aconseguit dos terços de la riquesa creada des del 2020, el doble doncs que el 99% restant.
- Es detecta una **carrera proteccionista**, especialment vinculada a les inversions en tecnologies verdes, que també poden comportar problemes. La història ensenya que sovint les mesures proteccionistes activen espirals negatives que després és difícil parar. Això passa enmig d'una complicada operació de reformulació de la globalització, amb països occidentals a la recerca de reduir la dependència de la Xina.

El debat sobre quin és el rumb adequat de la pujada de tipus és, potser, un dels nusos centrals. La dificultat d'afrontar una inflació generada per un xoc a l'oferta a través d'una restricció monetària, que no resol això, mentre intervé en la demanda, és un gran desafiament. I l'escenari de dades mostra una enorme complexitat, amb senyals clars de refredament de la inflació, però dades preocupants sobre la subjacent, sobre el sector específic d'aliment, i un escenari geopolític que no tranquil·litza.

També preocupa el **potencial inflacionista que suposa la reobertura de l'economia xinesa**: la represa de l'economia xinesa es pot traduir en alces en el preu del petroli i del gas. Fatih Birol, director general de la Agència Internacional d'Energia (AIE) ha advertit que Xina pot menjar-se el 80% del volum addicional del gas liquat que entrarà en el mercat internacional el 2023, i el mateix pot passar amb el petroli. Dos factors a tenir en compte de la reactivació econòmica xinesa són:

- Increment de la demanda: Una economia, com la xinesa, en creixement, comporta un fort augment de la demanda de béns i serveis, cosa que pot provocar un augment dels preus.
- Escassetat de recursos: La reactivació econòmica també pot provocar, de nou, una escassetat de recursos naturals i materials, cosa que pot elevar els preus dels productes que depenen d'aquests recursos.

De totes maneres, les dades que es van coneixent encara són molt preliminars, però ja apunten en una direcció optimista. Els *indicadors avançats* de sentiment econòmic que

elabora la direcció d'Economia i Finances de la Comissió Europea han repuntat gairebé tres punts d'octubre a desembre. Una altra dada que va sorprendre positivament va ser el lleuger repunt de l'activitat industrial al novembre, tant a la UE com a la zona euro.

La inflació fa 3 mesos que perd força. I, novament, el mercat laboral ha mostrat una capacitat de resistència que pocs esperaven: el 6,5% de desocupació, per a l'àrea del euro, al novembre, i el 6%, al conjunt de la UE. Estem en zona de mínims històrics.

Respon a les següents preguntes (sigues breu i concret)

Exercici 1.1 El mes de gener del 2023 la **inflació subjacent** ha estat d'un 7,5% mentre que la **inflació interanual** a Espanya ha estat d'un 5,8%. Segons aquesta informació, i l'ortodòxia acadèmica, quina diries que serà la tendència de la inflació general en els propers mesos? Es mantindrà? Creixerà? Disminuirà? Justifica la resposta

Exercici 1.2 Explica el perquè és tant important distingir entre inflació d'oferta i de demanda. Defensa els teus arguments.

Exercici 1.3 Com classificaries, després d'haver llegit el text de la PEC1, el tipus d'inflació que ha patit Europa al llarg del 2022? Justifica la teva resposta.

Exercici 1.4 Ens enganyen els polítics? És possible que en un país, com Espanya, el 2022, els productes de consum més freqüents, com ara l'oli, el sucre, la llet, les farines, els ous, i altres productes alimentaris han pujat de preu més d'un 30%, ens diuen que la inflació només hagi pujat un 5,7%?

Exercici 1.5 Per fer front a la inflació provocada pel trident Covid/conflicte Ucraïna/conflicte Taiwan, els Bancs Centrals, tant de USA com d'Europa, han activat la pujada dels tipus d'interès, per tal de reduir la demanda i el consum i així controlar la inflació, Creus que una bona idea? Raona la resposta

Exercici 1.6 Sembla ser que la **gran por** dels governants era que la **tempesta perfecta** es traduís, aquest hivern del 2023, en una estagflació. Què significa això? Quina diferència hi ha amb una recessió, d'acord amb l'ortodòxia econòmica.

Exercici 1.7 Com classificaries el tipus d'atur que podria haver generat la "tempesta perfecta"?

Exercici 1.8 Creus que l'aplicació, per part de moltes empreses, dels ERTOS (ERTEs en castellà) ha ajudat o, ens a l'contrari, ha empitjorat la taxa d'atur espanyola durant els anys 2020-2021? Justifica la resposta

Exercici 1.9 En els propers mesos les dades del mercat laboral ens poden mostrar, contradictòriament, un creixement de l'atur superior a la destrucció de llocs de treball. Com explicaries aquest fenomen?

Exercici 1.10 Vladimir Putin ha ofert als presidaris russos perdonar-los la presó a canvi de que serveixin a l'exèrcit durant 6 mesos, Quines conseqüències es poden produir sobre la taxa d'atur del país a curt termini?

Exercici 1.11 Estàs d'acord amb l'opinió de que una de les causes de que l'atur a Espanya sigui tant gran és la arribada de tants immigrants amb pasteres? (raona la resposta)

Exercici 1.12 Sembla que en els darrers anys, catalitzat per la pandèmia, hi hagut una **explosió de la desigualtat**. Un informe publicat per Oxfam Internacional sosté que l'1% més ric del món ha aconseguit dos terços de la riquesa creada des del 2020, el doble doncs que el 99% restant. Ha empitjorat, el que anomenem, la distribució equitativa de la renda. Explica dues maneres de mesurar si això ha estat així, o no.

Exercici 1.13 Si el president d'Ucraïna, Volodímir Zelensky, per tal d'evitar el col·lapse de la seva economia, instaurés una Renda Bàsica Universal pels seus ciutadans, finançada a través de l'emissió de nous grivnas, per part del Banc Central d'Ucraïna, de 100.000 grivnas/mes (1 grivna = 0,025 euros) quines creus que podrien ser les conseqüències sobre l'economia d'Ucraïna? Raona la resposta.

Exercici 1.14 Explica en què es diferencia l'**Ingrés Mínim Vital (IMV)** aprovat pel govern espanyol, el desembre del 2020, i el concepte de **Renda Bàsica Universal (RBU)**.

Exercici 1.15 Si els ciutadans d'Argentina, **farts** dels canvis en el seu sistema monetari -la relació peso/dòlar té 6 tipus de canvi, en funció de per què s'utilitzi-, la inflació al 2022 ha estat quasi d'un 100%, **tornessin al bescanvi**, millorarien la seva situació econòmica? Raona la resposta:

Exercici 1.16 Imagina que Andorra esdevé el segon país del món (el primer va ser El Salvador) en acceptar el bitcoin com a moneda de curs legal. Imagina també que treballes com assessor de la presidència Andorrana. Quins consells donaries a la presidència andorrana sobre les oportunitats/avantatges i els riscos/desavantatges que se'ls hi presentarien al haver pres aquesta decisió. (cita com a mínim, dues oportunitats i dos riscos) Raona la resposta

Exercici 1.17 La funció d'oferta mostra que quantes més unitats s'ofereixen, més augmenten els costos de fer el producte. Però l'idea general que té la gent és que quan comprem més unitats d'un mateix producte -per exemple fotocòpies- el preu que ens ofereixen és més baix. Com s'explica aquesta aparent contradicció?

Exercici 1.18 Per què creus que el govern del PP va decidir salvar a Bankia, amb un ajut, possiblement, de més de 30.000 milions de €, mentre estava aplicant dures retallades a la sanitat i l'educació a Espanya? Va ser, per què eren una banda criminal còmplices dels banquers? Defensa els teus arguments.

Exercici 1.19 Quina seria l'explicació –d'acord amb l'ortodòxia econòmica- de la caiguda de la lliura esterlina amb el fenomen del Brèxit?

Exercici 1.20 En la ciència econòmica, predir, a més d'agosarat, és molt arriscat. Però si haguessis de "mullar-te" respecte al futur incert que ens espera, quines eines econòmiques utilitzaries. Posa un exemple